

Een boerderij-inventaris in De Bilt in 1724

Gerrit Lankwarden

Aan de Groenekanscheweg - oorspronkelijk Bisschopsweg geheten - heeft vroeger de hofstede Biltzigt gestaan, naast het huis Meyenhagen. Dit huis lag op de plek waar nu de flats aan het Letteplein staan. De naam Biltzigt leeft voort in de daar nu gelegen zijstraat van de Groenekanscheweg.

Bij het bronnenonderzoek naar de geschiedenis van dit huis werd een boedelscheiding aangetroffen uit 1724. Hierin is de nalatenschap beschreven van alle roerende en onroerende goederen die verdeeld moesten worden tussen de drie zonen van het overleden echtpaar.

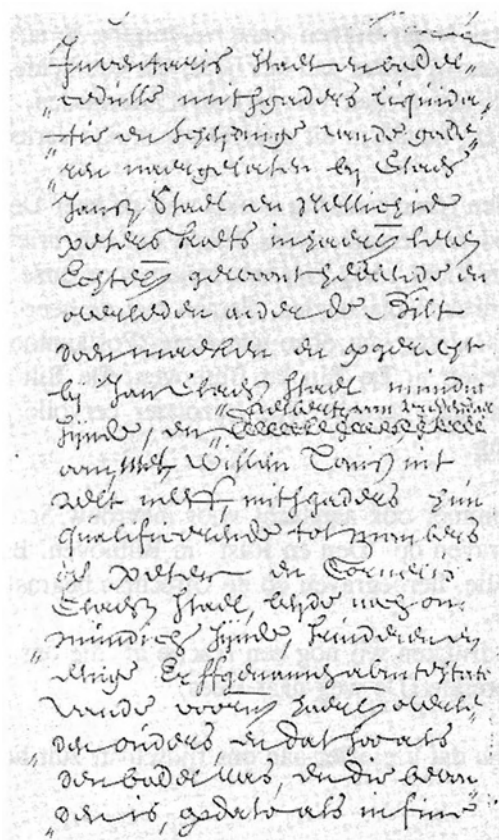
Hierdoor krijgen we een volledig inzicht van alles wat toen bij zo'n boerderij hoorde en daar aanwezig was, van het vee en het gewas te velde tot de keukenvoorraad en de kleinste huishoudelijke artikelen als lepeltjes etc. De waarde werd uitgedrukt in guldens, stuivers en penningen.

Het leek me goed om dit stuk eens in zijn geheel in de Biltse Grift op te nemen - in getranscribeerde vorm. D.w.z. dat het oorspronkelijke - vaak moeilijk leesbare schrift - is omgezet in modern schrift, waarbij de oud-Nederlandse taal gehandhaafd blijft.

Een onderdeel van de Historische Kring is de Bronnenclub. Enkele leden hiervan, waaronder schrijver dezes, houden zich bezig met paleografie - de kennis van oud schrift.

Hoe dat er in deze boedelscheiding uitzag kunt u zien in de afgedrukte delen van het origineel.

Inventaris staet en boedelcedulle mitsgaders liquidatie en scheydinge van de goederen, naergelaten bij Claes Janssoon Stael en Nellechie Peters Kalts, in haeren leven echtelieden, gewoon hebbende en overleden onder de Bilt, doen maeken en opgerecht bij Jan Claesson Stael, mundich sijnde, en Aelbert van Vredendael, oom, met Willem Tonissoon in 't Velt, neeff, mitsgaders hun qualificerende tot mombers over Peter en Cornelis Claesson Stael, beyde noch onmundich sijnde kinderen en eenige erffgenamen ab intestato van de voornoemde haeren overleden ouders. En dat, soo als den boedel was en die bevonden is op dato als infine.

Inventaris staet en boedelcedulle
mitsgaders liquidatie en scheydinge
van de goederen, naergelaten bij
Claes Janssoon Stael en Nellechie
Peters Kalts, in haeren leven
echtelieden, gewoon hebbende en
overleden onder de Bilt, doen
maeken en opgerecht bij Jan
Claesson Stael, mundich sijnde,
en Aelbert van Vredendael, oom,
met Willem Tonissoon in 't Velt,
neeff, mitsgaders hun qualificerende
tot mombers over Peter en
Cornelis Claesson Stael, beyde
noch onmundich sijnde kinderen
en eenige erffgenamen ab
intestato van de voornoemde
haeren overleden ouders. En dat,
soo als den boedel was en die
bevonden is op dato als infine.

Goederen deses boedels:

Eerstelijk een hoffstede groot omtrent vijf mergen, mette huysse, berg, schuyr, luchhuys en verder getimmer, mitsgaders de potinge en beplantinge daar op staende. Te samen staende ende gelegen ter noordzijde aen de Bisschopsweteringe onder de Bilt, bij de overledene bewoont ende gebruyckt, waarvan anderhalf mergen allodiael en drie en een halff mergen, daer het getimmer op staet, erffpachtgoet is van den convente van Mariëndael, op een versuymelijcke erffpacht van ses mudden roch jaerlicx.	
Welke voors hoffstede in den jaere 1689 is aengecoft bij de overledenen voor vijff hondert gulden, doch nu bij schoit en schepenen van de Bilt weerdich geschat also het erffpachtgoet mette melioratie aen't getimmer gedaen - op vier hondert gulden, en het allodiael goet op drie hondert gulden, dus te samen seven hondert gulden.	een vordel de oitste soon 700. - . -
Noch omtrent vier mergen bouwlant leggende noortwaarts achter de voors. hoffstede onder de Bilt, opstreckende nae Meyenhagen, sijnde allodiael goet, bij schout en schepenen van de Bilt geëstimeert op acht hondert en vijftich gulden	850. - . -
Noch omtrent drie mergen bouwlant mede gelegen achter de voorgemelte hoffstede, aen de westzijde van de bovengemelte vier mergen, sijnde mede allodiael goet, bij schait en schepenen van de Bilt geweerdeert op seven hondert gulden	700. - . -
Drie oude merrie paerden en een vullen, geweerdeert,	een vordel voor de oitste soon
behalve 't vordel, op	80. - . -
Ses koeybeesten, twee veersen en twee pinken, geweerdeert op	<u>159. - . -</u>
	1789. - . -
Twee verkens op	8. - . -
Eenige hoenderen op	2. - . -
Een berg met ongedorst koorn van boekweyt en rog op	220. - . -
Eenich ongedorst koorn in huys op	60. - . -
Omtrent 35 mudden gedorst boekwet op	87. 10. -
Omtrent vijftien mudden gedorst rog op	22. 10. -
Eenich hoy en dackstroy in de schuer op	19. - . -
Eenich branthoit soo in de schuer als op de hoffstede met eenige turff op	12. - . -
De messie, soo op de hoffstede als op 't land leggende op	15. - . -

Twee grote rijwagens met beslagen raderen en twee mestwagens met derselver gespan en toebehoren op	110. - . -
Een ploeg, vier eegden en twee kruywagens op	<u>20. - . -</u>
	576. - . -
Een wannmolen, snijbankje met het mes, de seysen, schuppen, griepen, vurken, treetrog, seven, wannen en vorder houtwerks gereetschap in 't achterhuys op	15. - . -
Al het huishoudelic linnen is verdeelt en heeft yder 't sijne na sich genomen	memorie
De klederen en geweer van de overledene comen den autsten soon tot vordel	memorie
negen tinnen schotelen op	6. - . -
24 tinnen lepels metten huysiens op	2. 8. -
Een tinnen can, can en botterdoos op	1.10. -
Een horologie op	6. - . -
Een grote copere ketel	vordel voor de soon
Twee klijnder copere ketels op	6. - . -
Een copere betpan, twee schuymspaenen, drie blakers, een schortkandelaer op	<u>2. 8. -</u>
	39. 6. -
Eeniche koornsacken, waar van sommige oid sijn, op	3. - . -
Een bet pelue, kussen en deeken	vordel voor de soon
Nog drie bedden mette peulue en kussens op	15. - . -
Ses wolle deekens op	7.10. -
Twee ijsere potten, twee tangen, twee haelen, schup, rooster, hangijser, pan, lanteern, lampen, emmertie, schortkandelaer etcetera op	5. - . -
De plaet en haelboom bij het huys greekent	memorie
Twee eyken kasten op	11. - . -
Een eyken kist op	3. - . -
Een sitbank op	0.10. -
Een eyke en vuere taeffel op	<u>1. - . -</u>
	46. - . -

Vijftien stoelen op	3. - . -
Een spinwiel op	-10. -
Een kern met sijn toebehoren op	4. - . -

Enige melktonnen melkstruon vleemmelkremmers 4 stuks soutvaetiens	4 - 10 -
Een botervloot en drie manden op	1 - . -
Een wastob, waterremmers vleeskuyp op	3 - . -
Dartich aerde Delftse schotelen	3 - . -
Enige taeffelborden en clijne aerde schoteltiens, soutvaetiens, copiens, etcetera op	. - 15 -
Enige glaesiens op	- 8 -
Enige kannichiens, testen, op de kasten gebroken spiegeltie etcetera op	. - 16 -
	<u>20 - 19 -</u>

Eenige melktonnen, in elck staende vier melkremmers en twee jucken op	4.10. -
Een botervloot en drie manden op	1. - . -
Een wastob, waterremmers, vleeskuyp op	3. - . -
Dartich aerde Delftse schotelen	3. - . -
Eeniche taeffelborden en clijne aerde schoteltiens, soutvaetiens, copiens, etcetera op	-15. -
Eeniche glaesiens op	- 8. -
Eeniche kannichiens, testen, op de kasten gebroken spiegeltie etcetera op	<u>-16. -</u>
	20.19. -

Eenich groff aerdewerke
 totte pottebank behorende roompotten
 op ————— 2-10-
 go

Eeniche kaesen op ————— 9-
 vier sijden speck, ses stucken
 geroockt vlees, eenich peekel
 vlees, een pot met vet, eeniche
 boter ————— 40-2-
 twee geroockte schaertiens
 Eenich bier en vaetwerk op
 op ————— 65-
 go

Eenich groff aerdewerk totte pottebank behorende, roompotten etcetera op	2 .10. -
Eeniche kaesen op	9. - . -
Vier sijden speck, ses stucken geroockt vlees, eenich peekelvlees en speck, een pot met vet, eeniche boter, twee geroockte schaertiens	40. 2. -
Eenich bier en vaetwerk op	7. - . -
Twee mergen rochgewas te velde voor 't huys en vier en een half mergen rochgewas te velde achter 't huys, geweerdeert ten aensien van 't saetkoorn ende te velt brengen, op	65. - . -
Alle de contante penningen in den boedel bevonden belopen te samen twee hondert vijff en dertich gulden	235. - . -
Noch zij silverwerk en goide ringen weerdich geschat op de som van	<u>65. - . -</u>
	423. - . -

Monterende alle de voornoemde:

700 . . .
1789 . . .
576 . . .
39 . 6 . .
46 . . .
20 . 19 . .
<u>423 . 12 . .</u>
594 . 17 . .

Gespecificeerde soo vaste
als roerende goederen
te samen

3594 . 17 . .

Daar van affgetogen moet worden de navolgende jegeswoordige lasten deses boedels, sijnde de dorsschulden, d'begraef- feniskosten van den laetst overledene, te voren betaelt uyt de penningen des boedels.

Eerstelick komt den convente van Mariëndael een jaar erffpacht, verschenen Petri 1724 tot

30 . . .

Den convente van Oudwijck komt een jaar pacht van 8 mergen huerlant over 1723 verschenen

98 . . .

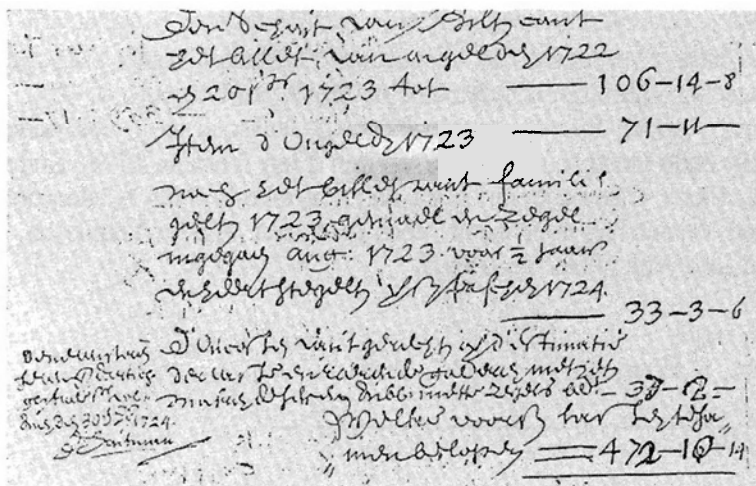
De kinderen van de heer van Voorst komen een jaar pacht van 3 1/2 mergen huerlant over 1723 verschenen

50 . . .

Mevrouw de Letito-komt mede een jaar pacht van 2 mergen huerlant over 1723 verschenen

46 . . .

224 . . .

Den schout van de Bilt comt het billet van ongelden 1722 en 20 stuvers 1723 tot	106 .14. 8
Item d'ongelden 1723	71 .11. -
Noch het billet van 't familie gelt 1723, gemael en zegel, ingegaan augustus 1723 voor 't 1/2 jaar en heertstegelt verschenen Paschen 1724	33 . 3. 6
D'oncosten van 't gerecht over d'estimatie der eerste onroerende goederen, met het maken deselve dubbel, mette zegels	37 .12. -
(in kantlijn: De nevenstaande seven gulden dartich gulden twaalf stuver voldaan den 30e . . 1724, w.g. J. Houtman)	
Welke voors. lasten te samen belopen	472 .10.14
Engetogen van de voorengementioneerde goederen, soo soude overschieten de somme van	3122 . 6. 2
D'welke overschot, gedeelt sijnde in drie delen, soude yder darde part bedragen de somme van	1040 .15. 6

Sijnde geaccordeert dat den outsten soon Jan Claessoon Stael in 't aennemen, soo als hem bij dezen wert aengedaen en toe gescheyden, mitsgaders bij hem werd geaccepteert en aengenomen aen de hier voren gespecificeerde onroerende en roerende goederen deses boedels, als mede bij hem om te voldoen de lasten hier voren mede uytgedrukt, en bovendien aen sijn broeders Peter en Cornelis yder moeten uytkeren en voldoen den somme van een duysent veertich gulden, vijftien stuvers, ses penningen, dan van elc deselven, tot hun mundich, dan op hun trouwdach gekomen sullen sijn, oock sal hij, Jan Claes Stael ondertusschen daer van interesse betaelen, jegens drie gulden van 't hondert jaerlicx, tot de effectuese van datunge incluys, blijvende inmiddels aen de voors. somme legalijck verbonden de goederen deses boedels.

Dit alles op approbatie van den Edelen Hove van Utrecht hier op te versoeken, en op conditie dat so de voornoemde Jan Claessoon Stael binnen den tijt van drie jaeren komt te overlijden, sonder kint off kinderen, in houwelijck verweckt, na te laten, alsdan de voornoemde Peter en Cornelis Claessoon Stael, sijne broeders, het recht sullen hebben om de voors. vaste goederen te naesten voor soodanigen somme van penningen als schoit en schepenen van de Bilt weerdich schatten sullen.

Tot voldoeninge ende waercominge deses verbinden de respective dividenden, yder in sijn haerluyder personen ende goederen, deselve submitterende den Edelen Hove van Utrecht.

Aldus gedaen ten overstaen van Wouter Adriaen Keppel, schoit, Cornelis Janssoen in 't Velt ende Peter de Greeff, schepenen van De Bilt ende Oostbrouck, aldaer op den 23en februari 1724. Ende was onderteekent Jan Claessoon Staal, Pieter Claasen Staal, noch met een merck aldus A, daerom het den scout geteekent, bij Aelbert van Vredendael voornoemt, noch geteekent Willem Teunissen. W.A. Keppel 1724, Cornelis Janszoon in 't Velt, Peter de Greeff.

Lagerstont:

In kennisse van mij selven en geteekent, J. Houtman.

<i>P.S. momber</i>	-	<i>voogd</i>
<i>infine</i>	-	<i>einde</i>
<i>melioratie</i>	-	<i>verbetering</i>
<i>eegd</i>	-	<i>eg</i>
<i>monterende</i>	-	<i>opgeteld</i>
<i>heertstegelt</i>	-	<i>belasting (onr. goed)</i>
<i>datunge</i>	-	<i>datum</i>
<i>approbatie</i>	-	<i>goedkeuring</i>
<i>submitteren</i>	-	<i>schikken naar</i>
<i>ab intestato</i>	-	<i>door versterf</i>
<i>alodiael</i>	-	<i>in eigendom</i>
<i>messie</i>	-	<i>mest</i>
<i>kern</i>	-	<i>karn</i>
<i>ongelden</i>	-	<i>belasting</i>
<i>effectuese</i>	-	<i>ten uitvoer brenging</i>
<i>gementioneerd</i>	-	<i>genoemd</i>
<i>dividenten</i>	-	<i>toebedeelden</i>

Bron:

Rijksarchief Utrecht - Inventaris R 25-29 - Huis Meyenhage inv. no. 5.

Nogmaals de "zwarte tournooizen"

A.H. Holtz

De rectificatie betreffende deze middeleeuwse munt in De Biltse Grift van oktober 1994 behoeft op zijn beurt een rectificatie. Door een minder gelukkig samenvoegen van gegevens, die ik verstrekte, leest men dat deze munten werden geslagen door de bisschop van Utrecht. Dit is niet juist. De tournoois was buitenlands geld dat ook hier in omloop was, zoals zoveel andere vreemde munten in die tijd. Het was een munt van de koning van Frankrijk, die in de stad Tours zetelde. Vandaar de naam: Tours - bijvoegelijk naamwoord tournois(e) - tournoois/tournooize/tournose, dat wil zeggen Tourse munt, munt uit Tours. De oorspronkelijke naam is "denier tournois", Tourse penning. De toelichting op de benaming "zwart" is correct.